УДК 316.7:349
DOI https://doi.org/https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.3.48

Ховпун Олексій Сергійович,
доктор юридичних наук,
проректор з міжнародної та науково-педагогічної роботи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
orcid.org/0000-0002-3982-6550
khovpun3322@gmail.com

Домбровська Оксана Валентинівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму
orcid.org/0000-0002-8970-5482
pantera211977@gmail.com

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В КУЛЬТУРНІЙ ДИПЛОМАТІЇ

Метою роботи є аналіз механізмів інтеграції міжнародних стандартів захисту прав людини у сфері культурної дипломатії, зокрема шляхом розкриття її інституційних, правових і культурних аспектів у міжнародному та національному контекстах. У дослідженні використано комплекс методів, які забезпечили міждисциплінарний підхід до вивчення культурної дипломатії як правозахисного інструменту в контексті міжнародного права та гуманітарної політики: загальнонаукові методи аналізу та синтезу – для системного вивчення понять культурної дипломатії, м'якої сили, гуманітарної політики та міжнародних прав людини; індукції та дедукції – для переходу від конкретних кейсів культурної дипломатії окремих країн до узагальнення закономірностей її правозахисної функції. Наукова новизна дослідження полягає в концептуалізації культурної дипломатії не лише як інструменту зовнішньополітичної стратегії чи м'якої сили, а як форми гуманітарної правозахисної діяльності, що функціонує в рамках міжнародного права та глобального публічного простору; уперше здійснено порівняльний аналіз практик Канади, Швеції, Японії та Франції як країн, що реалізують культурну дипломатію на засадах міжнародних правозахисних стандартів. У результаті проведеного дослідження було досягнуто поставлені цілі та виконано основні завдання, що дозволяє сформулювати такі висновки: 1. Проаналізовано еволюцію поняття культурної дипломатії як складника гуманітарної та зовнішньої політики. 2. Узагальнено наукові визначення терміна «культурна дипломатія», що охоплюють інструментальні, комунікативні та символічні моделі. На основі існуючих підходів сформульовано авторське визначення культурної дипломатії. 3. Досліджено нормативно-правові основи культурної дипломатії. 4. Проаналізовано функціональні механізми реалізації прав людини через культурну дипломатію. 5. Здійснено порівняльний аналіз практик Канади, Швеції, Японії та Франції. 6. Виявлено основні виклики для ефективної культурної дипломатії.

Ключові слова: культурна дипломатія, права людини, м'яка сила, міжнародне право, гуманітарна політика, культурний обмін.

Khovpun Oleksii,
Doctor in Legal Sciences,
Vice-Rector for International, Educational and Scientific Activities
National Academy of Culture and Arts Management
orcid.org/0000-0002 3982-6550
khovpun3322@gmail.com

© Ховпун О. С., Домбровська О. В., 2025
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Dombrovska Oksana,
Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Constitutional, Administrative and Financial Law
Academy of Labor, Social Relations and Tourism,
orcid.org/0000-0002-8970-5482
pantera211977@gmail.com

INTERNATIONAL STANDARDS FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN CULTURAL DIPLOMACY

The aim of the work is to analyze the mechanisms of integration of international standards of human rights protection into the sphere of cultural diplomacy, in particular by revealing its institutional, legal and cultural aspects in international and national contexts. The study used a set of methods that provided an interdisciplinary approach to the study of cultural diplomacy as a human rights protection tool in the context of international law and humanitarian policy: general scientific methods of analysis and synthesis – for a systematic study of the concepts of cultural diplomacy, soft power, humanitarian policy and international human rights; induction and deduction – for the transition from specific cases of cultural diplomacy of individual countries to the generalization of the regularities of its human rights protection function. The scientific novelty of the study lies in the conceptualization of cultural diplomacy not only as an instrument of foreign policy strategy or soft power, but as a form of humanitarian human rights protection activity that operates within the framework of international law and the global public space; For the first time, a comparative analysis of the practices of Canada, Sweden, Japan and France as countries implementing cultural diplomacy on the basis of international human rights standards was carried out. As a result of the research, the set goals were achieved and the main tasks were fulfilled, which allows us to formulate the following conclusions: 1. The evolution of the concept of cultural diplomacy as a component of humanitarian and foreign policy was analyzed. 2. Scientific definitions of the term "cultural diplomacy" were generalized, covering instrumental, communicative and symbolic models. Based on existing approaches, the author's definition of cultural diplomacy was formulated. 3. The regulatory and legal foundations of cultural diplomacy were studied. 4. The functional mechanisms for the implementation of human rights through cultural diplomacy were analyzed. 5. A comparative analysis of the practices of Canada, Sweden, Japan and France was carried out. 6. The main challenges for effective cultural diplomacy were identified.

Key words: cultural diplomacy, human rights, soft power, international law, humanitarian policy, cultural exchange.

Актуальність теми дослідження. У XXI ст. захист прав людини набув глобального характеру, вийшов за межі лише юридичних механізмів і став важливим складником зовнішньої політики та публічної дипломатії. Одним із ключових інструментів у цьому процесі є культурна дипломатія, яка є не лише засобом комунікації, але й інструментом м'якої сили, що дозволяє державам просувати гуманітарні цінності, міжкультурний діалог і стандарти прав людини засобами мистецтва, освіти, науки й культурних обмінів.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі міжнародних правозахисних норм у глобальному дискурсі та необхідністю їх ефективного впровадження у сфері культурної дипломатії, яка дедалі частіше виступає як канал впливу на громадську думку, формування толерантного суспільства та превенції конфліктів. Міжнародні організації, зокрема ООН, ЮНЕСКО, Рада Європи, Європейський Союз, активно інтегрують норми прав людини й культурні стратегії. Однак цей процес супроводжується низкою викликів – від політичної маніпуляції до культурного релятивізму, що потребує комплексного наукового осмислення.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання захисту прав людини в контексті культурної дипломатії активно досліджується у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Значну увагу цьому питанню приділяють фахівці в галузі міжнародного права, міжнародних відносин, культурології та політології.

Значний внесок у розроблення концептуальних засад культурної дипломатії зробив такий дослідник, як Дж. Най, який увів у науковий обіг поняття «м'яка сила» (*soft power*) як засіб впливу держави на міжнародній арені без застосування сили, але з використанням культури, цінностей і політичних ідеалів (Nye, 2004, p. 10). У його

працях розкрито взаємозв'язок між культурною дипломатією та захистом прав людини як ключовими складниками м'якої сили. Українські дослідники, зокрема О. Гнатюк, звертають увагу на роль культури як інструменту не тільки комунікації, але й захисту гідності людини, збереження ідентичності та запобігання дискримінації (Гнатюк, 2015). Це особливо актуально в контексті війни, інформаційної агресії та процесів деколонізації. У наукових публікаціях В. Лисенка розглядаються аспекти імплементації міжнародних стандартів прав людини у практику культурної дипломатії України, підкреслено необхідність правового супроводу культурної експансії, особливо в контексті євроінтеграційних процесів (Лисенко, 2021). Також варто згадати праці С. Пархоменка, у яких висвітлюється важливість міжкультурного діалогу та культурних обмінів як механізмів мирного співіснування і просування демократичних цінностей (Пархоменко, 2020). І. Гуменюк (Гуменюк, 2020) та В. Наумов (Наумов, 2017) аналізують механізми реалізації зовнішньої політики та правозахисних стандартів, хоча й без глибокої культурологічної деталізації. М. Тодорова (Тодорова, 2018) розглядає права людини в контексті культурної ідентичності та деколонізації. А. Шевченко (Шевченко, 2019), І. Сюндюков (Сюндюков, 2010), І. Крук (Крук, 2020) акцентують на ролі ЮНЕСКО, принципах культурної дипломатії, а також її місці в міжнародному праві, розкривають як формальні, так і інституційні аспекти. В. Марков (Марков, 2020) розглядає загрози культурній безпеці в контексті глобалізації, торкаючись стандартів прав людини. L. Dhooge (Dhooge, 2012), J. Holden (Holden, 2013) висвітлюють перспективу культурної дипломатії у сфері бізнесу та міжнародних відносин.

Загалом, наукова література підтверджує, що культурна дипломатія є ефективним засобом інтеграції стандартів прав людини в міжнародних відносинах, сприяє побудові інклюзивного глобального простору, заснованого на повазі до людської гідності, свободи та рівності.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз механізмів упровадження міжнародних стандартів захисту прав людини у сферу культурної дипломатії, зокрема шляхом розкриття її інституційних, правових і культурних аспектів у міжнародному та національному контекстах.

Виклад основного матеріалу. З огляду на зростання ролі гуманітарної політики та міжнародного права у формуванні міждержавного діалогу, аналіз поняття культурної дипломатії набуває особливої актуальності для поглиблення теоретичних засад і практичних моделей зовнішньої політики.

Культурна дипломатія як феномен зовнішньої політики отримала активний розвиток у XX ст. Одне із класичних визначень пропонує американський дослідник Мілтон Клементс, який визначає культурну дипломатію як обмін ідеями, інформацією, мистецтвом та іншими аспектами культури між країнами з метою взаємного розуміння (Clements, 2021, p. 34). В. Матвієнко та Т. Шинкаренко зазначають, що культурна дипломатія – це особлива сфера дипломатичної діяльності, пов'язана з використанням культури як об'єкта та засобу досягнення основних цілей зовнішньої політики держави, створення позитивного іміджу країни, популяризування культури й мови її народів, є водночас сферою міжкультурного діалогу як засобу соціокультурного розвитку держави (Матвієнко, & Шинкаренко, 2021, с. 10–11).

Французький підхід робить акцент на універсалізмі культури. Як зазначає П. Нора, культурна дипломатія має на меті не лише представлення культури, а й просування цінностей, що закладені в основі державної ідентичності (Nora, 2005, p. 127).

Отже, у науковій літературі виділяють кілька моделей культурної дипломатії: інструментальну (як засіб впливу), комунікативну (як діалог) і символічну (як форма репрезентації ідентичності).

На нашу думку, культурна дипломатія – це форма міжнародної комунікації, що реалізується шляхом поширення культурних цінностей, мистецьких практик та гуманітарного співробітництва з метою формування позитивного міжнародного іміджу держави, розвитку міжкультурного діалогу, зміцнення взаємної довіри між народами та просування національних інтересів у мирний, ненасильницький спосіб.

Культурна дипломатія не має прямого визначення в міжнародному праві, проте її елементи присутні в численних міжнародних актах, зокрема: 1) Конвенція ЮНЕСКО про захист та заохочення розмаїття форм культурного самовираження (2005 р.) передбачає сприяння

міжнародному культурному обміну (Конвенція ЮНЕСКО, 2005, 7); 2) Загальна декларація прав людини (1948 р.) гарантує право кожного брати участь у культурному житті суспільства (ст. 27) (Загальна декларація, 1948, с. 72); 3) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) визнає право кожного на користування культурними благами (Міжнародний пакт, 1976).

Ці документи формують фундамент, на якому сучасна культурна дипломатія діє легітимно та в інтересах глобальної стабільності.

Міжнародно-правові норми також забезпечують захист культурної спадщини в умовах конфліктів (Гаазька конвенція 1954 р.) та створюють правові рамки для інституцій культурної дипломатії (Інститут Гете, Британська рада, Французький інститут тощо).

Отже, сучасне міжнародне право забезпечує нормативну базу для функціонування культурної дипломатії.

У сфері прав людини культурна дипломатія виконує подвійну функцію: як засіб гуманітарного впливу (м'якої сили) та як правовий механізм у межах публічної дипломатії.

Можна виділити такі інституційні та практичні механізми:

1. Двосторонні програми культурного обміну. Наприклад, Fulbright (США) або Erasmus+ (ЄС) сприяють міжкультурному діалогу, підвищують обізнаність щодо прав людини серед молоді та науковців.

2. Культурні інститути як агенти впливу. Французький інститут, Гете-інститут, Британська Рада активно проводять заходи з тем прав людини, інклюзії, рівності.

3. Публічні кампанії. Презентації національного кінематографу, виставки, перформанси з темами історичної пам'яті, етнічної ідентичності, гендерної рівності стають платформами обговорення та просування прав людини.

4. Дипломатичні ініціативи на рівні міжнародних організацій. Наприклад, ЮНЕСКО через «Культурні маршрути» й ініціативи "World Heritage" просуває цінності толерантності, доступності й участі в культурному житті.

Розглянемо більш детально досвід країн, які трансформують традиційну модель культурного представництва на глобальній арені в напрямі правозахисної та соціально відповідальної дипломатії. Найяскравішими прикладами такої трансформації виступають Канада, Швеція, Японія та Франція.

Канада послідовно просуває модель культурної дипломатії, заснованої на принципах плюралізму, інклюзії та багатокультурності, яка корелює з міжнародними стандартами щодо прав національних меншин, прав корінних народів, свободи культурного самовираження. Canadian Heritage, Canada Council for the Arts та Global Affairs Canada реалізують стратегії культурної дипломатії, які включають: а) підтримку митців із числа First Nations, Métis та Inuit для участі в міжнародних мистецьких заходах; б) міжнародну презентацію культурних програм, що висвітлюють питання історичної травми, примусового усиновлення, мовного викорінення; в) надання ґрантів для проєктів у сфері культурних прав, зокрема з акцентом на жіноче мистецтво, ЛГБТК+-тематику, боротьбу з расизмом. Так, у 2021 р. Канада провела кампанію "Indigenous Voices Abroad", яка популяризувала культуру та мистецтво корінного населення у форматі «інтеркультурної правозахисної дипломатії».

Шведська культурна дипломатія формалізована у стратегії феміністичної зовнішньої політики (Feminist Foreign Policy), яка базується на трьох принципах: правах, репрезентації, ресурсах. Швеція активно інтегрує права жінок, меншин, активістів у культурних проєктах, що мають глобальний резонанс. Через діяльність Swedish Institute, SIDA (Шведського агентства міжнародного розвитку) та шведських посольств реалізуються такі ініціативи: а) фестивалі сучасного мистецтва на тему прав людини (наприклад, "Creativity Against Oppression"); б) підтримка локальних кураторських платформ у країнах Африки, Східної Європи та Близького Сходу, де порушуються права жінок і свобода мистецтва; в) розроблення онлайн-курсів з феміністичних практик у мистецтві та культурній політиці для глобального публічного сектора.

Японія, попри консервативну зовнішню політику, активно просуває ідею культурного діалогу як основи стабільності, використовує мову, освіту, культурну спадщину як інструменти дипломатії. У фокусі – права на доступ до освіти, право на культурну участь, діалог пам'яті. Основні кейси: а) проєкти Japan

Foundation із транснаціонального культурного навчання: наприклад, виставки, присвячені трагедії Хіросіми та Нагасакі, проводяться як антивоєнні заходи в Європі та США; б) упровадження японських культурних традицій у міжнародні навчальні програми (чайна церемонія, каліграфія, театр но) як спосіб відкритого культурного обміну; в) підтримка локальних культурних платформ у країнах АСЕАН, з акцентом на інклюзію етнічних і мовних меншин.

Франція історично поєднує культурну дипломатію із глобальним правозахисним активізмом. Вона виходить із принципу "universalité des droits" – універсальності прав і культур, які є не суто національною спадщиною, а загальнолюдським надбанням. Основні практики: а) діяльність Інституту Франсез, який щорічно організовує десятки фестивалів на тему прав жінок, свободи преси, толерантності; б) ініціатива "Livres en liberté", яка підтримує переклади книг про права людини французькою мовою та їх поширення в Африці й Південно-Східній Азії; в) участь у створенні міжнародного фонду ALIPH для захисту культурної спадщини в зонах збройних конфліктів (Сирія, Малі, Афганістан), що має на меті охорону не лише об'єктів, а й прав місцевих громад на культурну самобутність.

Попри потенціал культурної дипломатії, існують суттєві виклики її ефективності. Серед них: а) політизація культурного дискурсу (інструменталізація культури із пропагандистськими цілями); б) обмеження свободи культурного самовираження у країнах з авторитарними режимами; в) брак фінансування програм культурної дипломатії, спрямованих на права людини; г) брак індикаторів вимірювання впливу таких програм на зміну ставлення до прав людини в суспільстві.

Незважаючи на ці виклики, культурна дипломатія залишається перспективним напрямом для зміцнення прав людини у глобальному вимірі. Її ефективність зростає за умови дотримання принципів прозорості, інклюзивності та взаємної поваги.

Україна, як держава, що активно відстоює демократичні цінності на міжнародній арені, має потенціал використовувати культурну дипломатію як важливий інструмент публічного правозахисту, міжкультурного діалогу та посилення своєї гуманітарної присутності у світі.

Наукова новизна дослідження полягає в такому:

1. Концептуалізовано культурну дипломатію не лише як інструмент зовнішньополітичної стратегії чи м'якої сили, а як форму гуманітарної правозахисної діяльності, що функціонує в рамках міжнародного права та глобального публічного простору.

2. Систематизовано міжнародно-правові акти, що утворюють нормативну основу культурної дипломатії у сфері прав людини.

3. Уточнено типологію моделей культурної дипломатії (інструментальна, комунікативна, символічна) з погляду їхнього потенціалу у сфері правозахисту.

4. Запропоновано авторське визначення культурної дипломатії.

5. Уперше здійснено порівняльний аналіз практик Канади, Швеції, Японії та Франції як країн, що реалізують культурну дипломатію на засадах міжнародних правозахисних стандартів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було досягнуто поставлені цілі та виконано основні завдання, що дозволяє сформулювати такі висновки:

1. Проаналізовано еволюцію поняття культурної дипломатії як складника гуманітарної та зовнішньої політики. Виявлено, що сучасні підходи дедалі частіше трактують її не лише як інструмент репрезентації держави, а як форму міжнародної комунікації, спрямовану на просування цінностей, зокрема прав людини, демократії, інклюзії та культурного розмаїття.

2. Узагальнено наукові визначення терміна «культурна дипломатія», що охоплюють інструментальні, комунікативні та символічні моделі. На основі існуючих підходів сформульовано авторське визначення культурної дипломатії як ненасильницького інструменту публічного впливу, що поєднує культурні практики із правозахисними цілями.

3. Досліджено нормативно-правові основи культурної дипломатії, зокрема норми міжнародного гуманітарного права, актів ЮНЕСКО, ООН та Ради Європи. Установлено, що хоча культурна дипломатія прямо не кодифікована в міжнародному праві, її функції випливають із норм, що гарантують право на участь у культурному житті, захист культурної спадщини та забезпечення культурного розмаїття.

4. Проаналізовано функціональні механізми реалізації прав людини через культурну дипломатію, зокрема через культурні інститути, обміни, фестивалі, мистецькі кампанії, академічні програми тощо. Визначено, що такі механізми ефективно діють за умови відкритості, інклюзивності та дотримання міжнародних стандартів.

5. Здійснено порівняльний аналіз практик Канади, Швеції, Японії та Франції. Установлено, що ці країни впроваджують правозахисний компонент у свою культурну дипломатію, формують нові моделі «соціально відповідального», або «етичного», культурного представництва, заснованого на інституційній сталій політиці.

6. Виявлено основні виклики для ефективної культурної дипломатії, зокрема політизацію культурного простору, обмеження свободи творчості в авторитарних режимах, нестачу ресурсів і брак систем оцінювання ефективності гуманітарних впливів.

Отже, у XXI ст. культурна дипломатія перестає бути суто засобом формування позитивного іміджу держави. Нині вона дедалі активніше перетворюється на правозахисний інструмент, здатний впливати на ціннісні орієнтири міжнародної спільноти, формувати толерантність, сприяти культурним правам і залучати громадян до захисту прав людини.

Список використаних джерел:

Гнатюк, О. (2015). Прощання з імперією: культурна дипломатія та українська ідентичність. *Критика*, 11–12, 12–15.

Гуменюк, І. (2020). Культурна дипломатія як інструмент реалізації зовнішньої політики України. *Дипломатичний щорічник*, 2, 102–107.

Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. (1948). *Офіційний вісник ООН*, 1, 71–75.

Конвенція ЮНЕСКО про захист та заохочення розмаїття форм культурного самовираження (2005). Прийнята 20 жовтня 2005 р. на 33-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО. ЮНЕСКО. Париж. 25 с.

Крук, І. (2020). Принципи культурної дипломатії в умовах глобалізації: міжнародно-правовий контекст. *Право і безпека*, 2 (77), 65–69.

Лисенко, В. (2021). Культурна дипломатія України: стан, виклики, перспективи. *Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки*, 24, 88–95.

Марков, В. (2020). Глобальні виклики культурній безпеці та стандарти прав людини. *Міжнародні відносини*, 6, 113–118.

Матвієнко, В., Шинкаренко, Т. (2021). Культурна дипломатія як напрям зовнішньої політики держави. Культурна дипломатія: навчальний посібник / за заг. ред. І. Матяш, В. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДІП». С. 7–21.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: прийнятий резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. Уведений в дію для України із 3 січня 1976 р. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights (дата звернення: червень 2025 р.)

Наумов, В. (2017). Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини: структура і практика функціонування. *Проблеми законності*, 137, 20–29.

Пархоменко, С. (2020). Міжкультурний діалог як чинник запобігання конфліктам: правозахисний вимір. *Гуманітарний вісник*, 4, 34–39.

Тодорова, М. (2018). Балканізм як культурна стратегія: постколоніальний погляд на Східну Європу. *Схід,* 1, 15–22.

Сюндюков, І. (2021). Культурна дипломатія: історичні трансформації і сучасний стан. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень*, 1, 77–85.

Шевченко, А. (2019). ЮНЕСКО як суб'єкт міжнародного права у сфері культурної дипломатії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 139, 91–97.

Dhooge, L. J. (2012). Human Rights and Cultural Diplomacy: A New Role for International Business. *Journal of International Business Ethics*, 5 (1), 1–14.

Clements, M. (2001). Cultural Diplomacy and International Understanding. *Global Affairs Review,* 3 (2). 31–39.

Holden, J. (2013). Influence and Attraction: Culture and the Race for Soft Power in the 21st Century. London: British Council. 52 p.

Nora, P. (2005). Diplomatie culturelle et mémoire nationale. *Revue des Deux Mondes.* Juin, 120–135.

Nye, J. (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York : Public Affairs. 208 p.

References:

Ghnatjuk, O. (2015). Proshhannja z imperijeju: kuljturna dyplomatija ta ukrajinsjka identychnistj [Farewell to Empire: Cultural Diplomacy and Ukrainian Identity]. *Krytyka,* 11–12, S. 12–15 [in Ukrainian].

Ghumenjuk, I. (2020). Kuljturna dyplomatija jak instrument realizaciji zovnishnjoji polityky Ukrajiny [Cultural diplomacy as a tool for implementing Ukraine's foreign policy]. *Dyplomatychnyj shhorichnyk*, 2, 102–107 [in Ukrainian].

Zaghaljna deklaracija prav ljudyny: pryjnjata ta progholoshena rezoljucijeju 217 A (III) Gheneraljnoji Asambleji OON vid 10 ghrud (1948) [Universal Declaration of Human Rights: adopted and proclaimed by resolution 217 A (III) of the UN General Assembly of 10 December 1948]. Oficijnyj visnyk OON, 1, 71–75 [in Ukrainian].

Konvencija JuNESKO pro zakhyst ta zaokhochennja rozmajittja form kuljturnogho samovyrazhennja [UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions] (2005). Pryjnjata 20 zhovt. 2005 r. na 33-j sesiji Gheneraljnoji konferenciji JuNESKO. JuNESKO. Paryzh [in Ukrainian].

Kruk, I. (2020). Pryncypy kuljturnoji dyplomatiji v umovakh ghlobalizaciji: mizhnarodno-pravovyj kontekst [Principles of cultural diplomacy in the context of globalization: international legal context]. *Pravo i bezpeka*, 2 (77), 65–69 [in Ukrainian].

Lysenko, V. (2021). Kuljturna dyplomatija Ukrajiny: stan, vyklyky, perspektyvy [Cultural diplomacy of Ukraine: status, challenges, prospects]. *Mizhnarodni vidnosyny. Serija: Politychni nauky*, 24, 88–95 [in Ukrainian].

Markov, V. (2020). Ghlobaljni vyklyky kuljturnij bezpeci ta standarty prav ljudyny [Global challenges to cultural security and human rights standards]. *Mizhnarodni vidnosyny*, 6, 113–118 [in Ukrainian].

Matvijenko, V., Shynkarenko, T. (2021). Kuljturna dyplomatija jak naprjam zovnishnjoji polityky derzhavy [Cultural diplomacy as a direction of the state's foreign policy]. Kuljturna dyplomatija: navch posibnyk / za zagh. red. I. Matjash, V. Matvijenka; Instytut mizhnarodnykh vidnosyn KNU imeni Tarasa Shevchenka; Naukove tovarystvo istoriji dyplomatiji ta mizhnarodnykh vidnosyn. Kyjiv: DP "GhDIP". S. 7–21 [in Ukrainian].

Mizhnarodnyj pakt pro ekonomichni, socialjni i kuljturni prava: pryjnjatyj rezoljucijeju 2200 A (XXI) Gheneraljnoji Asambleji OON vid 16 ghrud. 1966 r. Vvedenyj v diju dlja Ukrajiny z 3 sich. 1976 r. [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: adopted by resolution 2200 A (XXI) of the UN General Assembly of 16 Dec. 1966. Entered into force for Ukraine on 3 Jan. 1976]. Retrieved from: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights [in Ukrainian].

Naumov, V. A. (2017). Mizhnarodno-pravovyj mekhanizm zakhystu prav ljudyny: struktura i praktyka funkcionuvannja [International legal mechanism for the protection of human rights: structure and practice of functioning]. *Problemy zakonnosti*, 137, 20–29 [in Ukrainian].

Parkhomenko, S. (2020). Mizhkuljturnyj dialogh jak chynnyk zapobighannja konfliktam: pravozakhysnyj vymir [Intercultural dialogue as a factor in conflict prevention: human rights dimension]. *Ghumanitarnyj visnyk*, 4, 34–39 [in Ukrainian].

Todorova, M. (2018). Balkanizm jak kuljturna strateghija: postkolonialjnyj poghljad na Skhidnu Jevropu [Balkanism as a Cultural Strategy: A Postcolonial Perspective on Eastern Europe]. *Skhid,* 1, 15–22 [in Ukrainian].

Sjundjukov, I. (2021). Kuljturna dyplomatija: istorychni transformaciji i suchasnyj stan [Cultural diplomacy: historical transformations and current state]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonacionaljnykh doslidzhenj*, 1, 77–85 [in Ukrainian].

Shevchenko, A. (2019). JuNESKO jak sub'jekt mizhnarodnogho prava u sferi kuljturnoji dyplomatiji [UNESCO as a subject of international law in the field of cultural diplomacy]. *Aktualjni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 139, 91–97 [in Ukrainian].

Dhooge, L. J. (2012). Human Rights and Cultural Diplomacy: A New Role for International Business. *Journal of International Business Ethics*, 5 (1), 1–14 [in English].

Clements, M. (2001). Cultural Diplomacy and International Understanding. *Global Affairs Review*, 3 (2), 31–39 [in English].

Holden, J. (2013). Influence and Attraction: Culture and the Race for Soft Power in the 21st Century. London: British Council [in English].

Nora, P. (2005). Diplomatie culturelle et mémoire nationale. Revue des Deux Mondes, Juin, 120–135 [in English].

Nye, J. (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs [in English].

Дата надходження статті: 09.07.2025
Дата прийняття статті: 20.08.2025
Опубліковано: 30.09.2025